

heeft ons in een slechte positie gebracht, waar we voorlopig nog niet uit zijn.

U PLEIT ERVOOR DAT CENTRALE BANKEN EERDER ANTICIPEREN OP SITUATIES. ER MOET AL OP ONEVENWICHTIGHEDEN INGESPEELD WORDEN VOORDAT ER VAN BUBBELVORMING SPRAKE IS. IS DAT OP DIT MOMENT ZINVOL BELEID?

Voor de huidige crisis is het veel te laat om in te grijpen. Maar laten we naar de toekomst kijken. Banken en markten reageren vaak overdreven. In goede tijden zijn ze te optimistisch, bij tegenslag vice versa. De cyclus van bloei en bub-

bels naar het barsten van die laatste is niet in de hand te houden. Maar goed anticiperen helpt wel degelijk.

Monetaire autoriteiten moeten eerder ingrijpen. Ze moeten veel agressiever opereren in een opgaande economie in plaats van wachten totdat de problemen ontstaan. De economie afremmen als deze nog weelderig bloeit, heeft een aantal voordelen. De bubbelvorming zal minder zijn en de gevolgen beperkter als eventuele bubbels barsten. Bovendien hebben centrale banken en overheden in goede economische tijden veel meer ruimte om te manoeuvreren. Ze staan er zelf immers ook beter

KIJK EENS NAAR DE PROBLEMEN ROND GELEEND GELD. BANKEN HEBBEN HUN SCHULDEN FLINK AFGEBOUWD AFGELOPEN JAREN, CONSUMENTEN EEN STUK MINDER

voor. Stel dat de overheid belastingen verhoogt in goede tijden, dan hebben ze meer vlees op de botten als er later gerepareerd moet worden.

ZIJN ER VOORBEELDEN TE NOEMEN VAN SITUATIES WAARIN VROEGTIJDIG IS INGEGREPEN OM LATERE PIJN TE BEPERKEN?

Het klinkt wellicht vreemd, maar een recent voorbeeld daarvan is de Spaanse bankensector. In de jaren voordat de crisis daar echt hard toesloeg, werd er veel gesproken over de strenge eisen van de Spaanse centrale bank. Zij verplichtte banken om veel geld apart te houden voor eventuele verliezen op de leningen die ze verstrekten. Daardoor hadden de banken enorme buffers opgebouwd. Natuurlijk heeft dat niet kunnen voorkomen dat de vastgoedzeepbel in Spanje knapte en de bankreserves in recordtijd wegsmolten. Toch moet je er niet aan denken wat er gebeurd was als banken in aanvang veel minder vet op de botten hadden gehad.

ZIET U NA VIJF JAAR CRISIS FUNDAMENTELE VERBETERINGEN IN DE ECONOMIE?

Vooropgesteld, hier en daar zijn tekenen van economisch herstel zichtbaar. Toch zijn we nog lang niet uit de crisis.

Veel onevenwichtigheden op de financiële markten zijn nu minstens zo groot als in 2007, in opkomende landen zijn de kwetsbaarheden nu misschien nog wel groter. Kijk eens naar de problemen rond geleend geld. Banken hebben hun schulden flink afgebouwd afgelopen jaren, consumenten een stuk minder. Uit een recent rapport van McKinsey over de consumentensector blijkt zelfs dat de schulden van huishoudens nu even groot zijn als in 2007. De fundamentele kwetsbaarheden zijn er dus nog steeds, en eigenlijk zijn ze nu bedreigender omdat de economie zo hard geraakt is.